

3. లవకుశ (బుర్ర కథ)

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:

పూర్వం గ్రామ ప్రజలకు మనోరంజనాన్ని కల్పించేవి జానపద కళారూపాలే. వీటిలో బుర్రకథ ఎంతో ప్రాచుర్యం పొందింది. ఇందులో కథకుడు కథ చెబుతుంటాడు. అతనికి ఇరుప్రక్కలా నిలబడి గొంతుకలపడం, ప్రశ్నించడం, హాస్యాన్ని సమ్మిళితం చేయడం, చేసే వాళ్ళను 'వంతులు' అని అంటారు. కథకుడు తంబూరా వాయిస్తాడు కాబట్టి దీనికి 'బుర్రకథ' అని పేరువచ్చింది.

ఇప్పుడు శ్రీరామచంద్రుని కుమారులైన కుశలవుల సంగ్రహ వీరగాథ బుర్రకథగా హృద్యంగా చిత్రీకరింపబడిన వైనం చూద్దామా!

వినుడు వినుడు చిన్నారి కుశలవుల వీరగాథ వినుడు

సీతారాముల కడుపువంట చిన్నారి కవలజంట ||వినుడు||

వంతు : శ్రీరాముడు అశ్వమేధయాగం చేస్తూ వదిలిన యాగాశ్వం కుశలవుల కంటబడింది. శ్రీరాముని గెలువ గలిగే వీరులెవరైనా వుంటే, ఆ అశ్వాన్ని పట్టుకోవచ్చని దాని నొసట గల రేకుపై వ్రాయబడింది. వెంటనే కుశలవులు.

భళానోయి భాయి తమ్ముడా - భాయి భళానోయి దాదాన

చేతకల్లామే వట్టిరి సై

చెట్టుకు దానినికట్టిరి సై

వీరులున్నచో రండని

విడిపించుకుని పొండని - తదగిణతోం

ప్రతి సవాలునే చేసారు

బాలవీరులనిపించారు ||భళానోయి||

పంత : వెంటనే అంగరక్షకులైన లక్ష్మణ, భరత, శత్రుఘ్నులు వారివారి సైన్యంతో వచ్చి కుశలపులను చూచి గుర్రాన్ని వదలమని అడిగారు, లేదా యుద్ధానికి సిద్ధం కమ్మన్నారు.

కుశలపులిద్దరు చూడరా సై
కూడి చరించెడి పులులురా సై
జోడు ధనుస్సులు తీసిరి సై
జోరుగా అమ్ములు వేసిరి సై - తదిగిణతోం
ఇద్దరును పసిపిల్లలురా
యుద్ధమందు పులిపిల్లలురా ||భళానోయి||

వీరభద్రులనిపించిరి సై
కాలరుద్రులనిపించిరి సై
అందరితో పోరాడిరి సై
జయభేరిని మ్రోగించారు
జగదేక వీరులనిపించారు ||భళానోయి||

పంత : కుశలపులు అందరినీ ఓడించారు. హనుమంతుడు యుద్ధానికి వచ్చాడు. హనుమంతుని శక్తితో గాక యుక్తితో బంధించారు. హనుమంతుణ్ణి చూసి కుశలపులు.

శ్రీరాముని పిలువమందువా - వీరాంజనేయ
శ్రీరాముని భజన చేయనందువా ||శ్రీ||
రామనామము స్మరించి రోమరోమమున ధరించి
నిలచితివి తలచి తలచి పిలచిపిలచి నీ గురించి ||శ్రీ||

అశ్వమాయ యాగాశ్వమాయ
విశ్వమాయ విశ్వమంతా మాయ
రామనామ స్మరణ చేయ రమ్మిక వీరాంజనేయ ||శ్రీ||

పంత : కుశలపులు రామనామం చేయసాగారు. హనుమంతుడు యుద్ధం సంగతి మరచిపోయాడు. ఆసమయంలో కుశలపులు హనుమంతుణ్ణి బంధించారు. చివరకు శ్రీరాముడు కూడా యుద్ధానికి వచ్చాడు. అంతలో వాల్మీకి కూడా అచ్చటికి వచ్చి తండ్రి తనయుల మధ్య జరిగే ఆ యుద్ధాన్ని ఆపి కుశలపులకు శ్రీరాముణ్ణి చూపి 'నాయనలారా! ఆయన మీ తండ్రి సమస్కరించండి' అన్నాడు. చివరికి యుద్ధం ఆగిపోయింది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

1. నీవెప్పుడైనా బుర్రకథను గూర్చి విన్నావా?
2. బుర్రకథలు కాలక్రమేణా అంతరించిపోవుటకు గల కారణమేమి?
3. అశ్వమేధయాగం అనగా నేమి?

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

కవలలు = ఇద్దరు పిల్లల జంట; అమ్మలు = బాణాలు; జయభేరి = యుద్ధంలో గెలిచినందుకు మ్రోగించేడి వాద్యము; స్మరించుట = జపించుట; చరించు = తిరుగు; కడుపువంట = సంతానం.

ఆ. చర్చించండి-రాయండి.

1. సీతారాముల కడుపువంట, కవల జంటల పేర్లు.
2. గుర్రం నొసటిరేకుపై వ్రాయబడి ఉన్నది.
3. కుశులపులు గుర్రాన్ని కట్టివేసి, చేసిన ప్రతి సవాలు.
4. కుశలపులు యుద్ధంనందు లక్ష్మణ భరత, శత్రుఘ్నులను ఓడించిన విధం.
5. కుశలపులు హనుమంతుణ్ణి బంధించిన విధానం.

III. కృత్యం:

పాఠ్యభాగంలోని కింది భాగాన్ని చదివి, సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. సరియైన సమాధానం గుర్తించండి.

1. వాల్మీకి శ్రీరాముడు మరియు కుశలపుల మధ్య యుద్ధం

కల్పించాడు

ఆపాడు

ప్రకటించాడు

2. హనుమంతుని దీనితో బంధించారు.

భక్తితో

శక్తితో

యుక్తితో

3. రామనామం చేసినవారు

కుశలపులు

వాల్మీకి

హనుమంతుడు

4. రాముడు యుద్ధానికి వచ్చినది

మొదట

మధ్యలో

చివరకు

“కుశలపులు అందర్నీ ఓడించారు.... యుద్ధం ఆగిపోయింది” - వరకు

ఆ. కింది పదాలను మీ సొంతవాక్యాల్లో ఉపయోగించి రాయండి.

- 1) స్మరించు : _____
- 2) యుక్తి : _____

ఇ. స్వీయస్పందన : కుశలపులు బాలవీరులని సమర్థిస్తూ సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV. భాషాపగాహన

అ. పర్యాయపదాలు

1. అశ్వం $\begin{cases} \text{గుర్రం} \\ \text{_____} \\ \text{_____} \end{cases}$
2. సైన్యం $\begin{cases} \text{సేన} \\ \text{_____} \\ \text{_____} \end{cases}$

ఆ. వ్యతిరేకపదాలు

- 1) గెలుపు X
- 2) రక్షకులు X
- 3) స్మరించు X
- 4) వీరుడు X

ఇ. కింది గుర్తించబడిన పదాలు ఏ వాక్యాంగములకు చెందినవో రాయండి.

1. కుశలపులు రామనామం చేయసాగారు
2. కుశలపులు హనుమంతుణ్ణి బంధించారు.

ఈ. కింది పదాలకు వాచకాలు రాయండి.

- 1) సీత =
- 2) అశ్వము =
- 3) హనుమంతుడు =
- 4) తండ్రి =

ఉ. గుర్తించబడిన ప్రత్యయములు ఏ విభక్తులకు చెందినవో రాయండి.

1. హనుమంతుడు యుద్ధానికి వచ్చాడు.
2. కుశలపులు రామనామంను చేయసాగారు.
3. లక్ష్మణుడు మొదలగువారు వారి సైన్యంతో వచ్చారు.

V. సృజనాత్మకత:

వివిధ రకాల సాహిత్య ప్రక్రియలను అంతర్జాలంలో సేకరించి, మిత్రులతో చర్చించండి.

ప్రాజెక్టు పని: జానపద కళలు గురించిన సమాచారాన్ని, చిత్రాలను, వివిధ పత్రికలు, అంతర్జాలం ద్వారా సేకరించు. వాటి సహాయంతో ఒక చక్కని విశ్లేషణాత్మక పవర్ పాయింట్ ప్రజంటేషన్ (PPT) చేయి.

తేఖన నైపుణ్యాలు - సంభాషణ

ఆయా సమయానికి, సందర్భానికి తగినట్లుగా ఎవరితో ఎలా మాట్లాడాలో అలా మాట్లాడటం వలన పనులు సాఫీగా జరుగుతాయి. ఒత్తిడికి గురికాకుండా మనము, తోటివారు ఆనందంగా ఉండేలాగా మాట్లాడటం ఒక కళ. ఇది ఒక జీవనకౌశల్యం (లైఫ్ స్కిల్) **సూచనలు:**

- ఇచ్చిన అంశాలతో సరైన వాక్య నిర్మాణం చేస్తూ సంభాషణ చేస్తున్నట్లుగా రాయాలి.
- ఇరువైపుల వారు సంభాషణలో సమానంగా పాల్గొనాలి.
- సంబంధం లేని విధంగా సంభాషణ పొడిగించరాదు.

ఇప్పుడు కింది అంశాల ఆధారంగా ఉత్సాహభరితమైన ఒక సంభాషణ రాద్దామా!

క్రికెట్ ఆట గురించి నీ స్నేహితునితో కింది అంశాల ఆధారంగా సంభాషించు.

అంశాలు:

- నిన్న జరిగిన క్రికెట్ ఆట
- నిరుత్సాహం కలిగించారు
- పర్దాజట్టు
- మూడు బంతులు పదిలేసారు.
- గెలుపు చంద్రపూర్ జట్టుదే
- పాఠశాలలో క్రికెట్ ఆట

నేను : నిన్న జరిగిన క్రికెట్ ఆట చూశావా?

స్నేహితుడు: అతి ఉత్సాహకరమైన ఆటను చూశాను.

నేను : కాని నాకు ఆట చాలా నిరుత్సాహం కలిగించింది.

స్నేహితుడు: ఎందుకు? రెండు జట్లు బాగా ఆడాయి కదా!

నేను : వర్షా ఆటగాళ్ళు పరుగులు చాలా నిదానంగా చేశారు. వాళ్ళు చాలా నీరసంగా, నిరుత్సాహంగా ఆడారు.

స్నేహితుడు: ఏం మాట్లాడుతున్నావు? వాళ్ళు బాగా ఆడారు. నెమ్మదిగా పరుగులు చేయడం వాళ్ళ యుక్తి.

- నేను** : మన చంద్రపూర్ జట్టు ఆడిన విధానం కూడా సరిగా లేదు. మూడుసార్లు బంతి పట్టుకోవడం (కేచ్‌లు) వదిలేశారు.
- స్నేహితుడు** : ఇలాంటివన్నీ అప్పుడప్పుడు ఆటలలో జరుగుతూనే వుంటాయి. కాని చివరి వరకు రక్తి కట్టించారు.
- నేను** : మన ఆటగాళ్ళు గెలిచినందుకు నీవు చాలా ఆనందపడ్డావు కదా! మనం కూడా విభాగీయ (డివిజిసల్) పాఠశాలలో క్రికెట్ పోటీలో ఇంకా బాగా ఆడుదాము.

అభ్యాసం:

అంశాల ఆధారంగా సంభాషణలు

పర్యావరణ కాలుష్యం గురించి కింది అంశాల ఆధారంగా నీ మిత్రునితో సంభాషించు.

- పోగైన చెత్తాచెదారం.
- మురికి నీటి సదుపాయం లేక పోవడం.
- వాహనాల నుండి వెలువడుతున్న సాగ.
- తినే ఆహారం పట్ల తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు.

సంయుక్త వాక్యాలు

- ఉపా** : వాక్యాల్లో రకాలు తెలుసా?
- రాణి** : తెలుసు సార్. 1 సామాన్య వాక్యం. 2. సంయుక్త వాక్యం
- ఉపా** : ఒకే సమాపక క్రియ కలిగిన వాక్యాలను ఏమంటారు?
- షబ్దం** : సామాన్యవాక్యం సార్.
- ఉపా** : దీనికి ఒక ఉదాహరణను చెప్పండి చూద్దాం.
- రవి** : హనుమంతుడు యుద్ధానికి వచ్చాడు.
- ఉపా** : సరిగ్గా చెప్పావు. ఇప్పుడు సంయుక్త వాక్యం గురించి తెలుసుకుందాం. సంయుక్త వాక్యం అంటే రెండు లేక అంతకంటే ఎక్కువ వాక్యాలు కలిసి ఒకే వాక్యంగా ఏర్పడునది. సామాన్య వాక్యాలను సంయుక్త వాక్యంగా మార్చేటప్పుడు 'కాని, కాబట్టి, అందువలన, అయితే' వంటి ప్రత్యయాలను మధ్యలో చేర్చాలి.
- ఉపా** : 1. లక్ష్మణుడు, భరత, శత్రుఘ్నులు యుద్ధానికి వచ్చారు.
2. హనుమంతుడు యుద్ధము సంగతి మరచిపోయాడు. కాబట్టి కుశలవులు అతన్ని బంధించారు. సామెతలలో కుటుంబం, సంఘం, హాస్యంకు సంబంధించిన విషయాలుంటాయి. ఇటువంటి వాక్యం కూడా సంయుక్తవాక్యమే. దీనిని మూడు సామాన్య వాక్యాలుగా మార్చి రాయండి.
- రాణి** : సామెతలలో కుటుంబంకు సంబంధించిన విషయాలుంటాయి.
- షబ్దం** : సామెతలలో సంఘంకు సంబంధించిన విషయాలుంటాయి.
- రవి** : సామెతలలో హాస్యంకు సంబంధించిన విషయాలుంటాయి.

భాష-మెళకువలు గమనిద్దాం.

చేను + లు = చేలు

కోడి + లు = కోళ్ళు

పేను + లు = _____

గడి + లు = _____

కన్ను + లు = _____

విద్యార్థి సూచన: దూరదర్శన్‌లో వచ్చు జానపద కళలకు సంబంధించిన వివిధ కార్యక్రమాలను చూడండి. పాఠశాలలో ప్రదర్శించండి.